

MEDZINÁRODNÁ CHARTA O ZACHOVANÍ A REŠTAUROVANÍ PAMIATOK A SÍDIEL BENÁTKY 1964

Pamiatky ako nositelia duchovného odkazu minulosti predstavujú v prítomnom živote národov živé svedectvo ich stratených tradícií. Ľudstvo, ktoré si každodenne uvedomuje jednotu všetkých ľudských hodnôt, považuje pamiatky za spoločné dedičstvo a prehlasuje sa voči budúcim generáciám za solidárne zodpovedné za ich zachovanie. Považuje za svoju povinnosť odovzdať im ich v plnej bohatosti ich pôvodnosti.

Je preto základom, aby princípy, ktorými sa majú riadiť konzervovanie a reštaurovanie pamiatok, boli obecné jasné a formulované na medzinárodnej úrovni, pričom má byť každému národu ponechané zabezpečenie ich aplikácie v rámci jeho vlastnej kultúry a jeho vlastných tradícií.

Keď Aténska charta z roku 1931 formulovala prvú podobu týchto základných princíпов prispela k rozvoju širokého medzinárodného hnutia, ktoré sa prejavilo najmä v národných dokumentoch, v aktivite ICOMu a UNESCO a v ním založenom Medzinárodnom štúdiom centre pre konzervovanie a reštaurovanie kultúrnych majetkov. Povedomie a kritický duch smerovali na problémy stále obsiahlejšie a špeciálnejšie, teraz, zdá sa, nadišla chvíľa, aby sme mohli prehĺbiť a rozšíriť ich význam v novom duchu.

V dôsledku toho II. Medzinárodný kongres architektov a technikov historických pamiatok, ktorý sa zišiel v Benátkach v dňoch 25.–31. mája 1964, schválil nasledujúci text:

DEFINÍCIA

1. Pojem historickej pamiatky zahŕňa architektonické dielo, buď osamotené alebo sídlo mestské či vidiecke, ktoré podáva svedectvo o svojbytnej civilizácii, príznačnom vývoji alebo historickej udalosti. Vztahuje sa nielen na veľké výtvyry, ale aj na diela skromné, ktoré získali časom kultúrny význam.
2. Konzervovanie a reštaurovanie pamiatok predstavuje disciplínu, ktorá sa obracia ku všetkým vedám a technikám, ktoré môžu prispieť ku štúdiu a ku záchrane pamiatkového dedičstva.
3. Konzervovanie a reštaurovanie pamiatok smeruje ku záchrane ako pamiatok umenia, tak pamiatok histórie.

KONZERVOVANIE

4. Konzervovanie pamiatok má za úlohu predovšetkým sústavnosť ich údržby.
5. Zachovanie pamiatok je vždy podporené, ak sa im určí funkcia užitočná pre spoločnosť: takéto určenie je teda žiadúce, ale nesmie narušiť usporiadanie a výzdobu budov. Práve v týchto medziach je možné ponímať a schváliť úpravy, ktoré sú požadované v dôsledku vývoja potrieb a zvyklostí.
6. Konzervovanie pamiatky v sebe zahŕňa zachovanie jej prostredia a jej merítka. Ak tradičné prostredie pamiatky existuje, je potrebné ho zachovať. Je potrebné

- zamietnuť každú novostavbu, každú deštrukciu a každú úpravu, ktoré by mohli porušiť vzťahy objemov a farieb.
7. Pamiatka je neoddeliteľná od histórie, ktorej je svedkom a od prostredia, v ktorom je umiestnená. V dôsledku toho môže byť pripustené premiestnenie celku alebo časti pamiatky iba vtedy, keď to vyžaduje záchrana pamiatky, alebo z dôvodov veľkého záujmu národného alebo medzinárodného.
  8. Prvky sochárstva, maliarstva alebo výzdoby, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť pamiatky, môžu byť od nej oddelené iba keď toto opatrenie predstavuje jediný prostriedok, ktorý je schopný zaručiť jej zachovanie.
  9. Reštaurovanie je operáciou, ktorá má zachovať výnimočný charakter. Jeho cieľom je odhaľovať a zachovať estetické a historické hodnoty pamiatky a zakladá sa na rešpektovaní starej podstaty a autentických dokumentov. Zastavuje sa tam, kde začína hypotéza. V oblasti požadovaných úprav má byť každá práca, ktorá je uznaná za nevyhnutnú z estetických alebo technických dôvodov, založená na architektonickej kompozícii a má niesť znaky našej doby. Reštaurovanie budú vždy predchádzať a aj ho doprevádzať archeologické a historické prieskumy pamiatky.
  10. Ak sa tradičné techniky ukázali nedostačujúce, je možné zabezpečenie pamiatky previesť všetkými modernými technikami konzervácie a konštrukcie, ktorých účinnosť bola preukázaná vedeckými údajmi a zaručená skúsenosťou.
  11. Hodnotné prínosy všetkých dôb, ktoré prispeli k vybudovaniu pamiatky, majú byť rešpektované; dosiahnutie jednoty počas reštaurovania nemá byť cieľom. Ak budova vykazuje viac slohov na sebe navrstvených, vtedy obnaženie stavu skrytého vo vnútri je možné odôvodniť iba výnimočne a za podmienok, kedy odstraňované prvky predstavujú iba malý objem a novo odkrytá kompozícia je svedectvom vysokej historickej, archeologickej alebo estetickej hodnoty a stav konzervácie bude možné považovať za postačujúci. Úsudok o hodnote dotyčných prvkov a rozhodnutia o elimináciách, ktoré by bolo potrebné vykonať, nemôžu závisieť iba od samotného autora.
  12. Prvky, určené k tomu, aby nahradili chýbajúce časti, sa musia včleniť do celku harmonicky, ale zároveň sa aj odlišovať od pôvodných častí tak, aby reštaurovanie nefalzifikovalo dokument umenia a histórie.
  13. Doplnky môžu byť trpené iba pokiaľ rešpektujú všetky časti týkajúce sa budovy, jej tradičný rámeč, rovnováhu kompozície a vzťahy s prostredím.

PAMIATKOVÉ SÍDLA

14. Pamiatkové sídla majú byť predmetom zvláštnej starostlivosti tak, aby bola zachovaná ich integrita, zaistená ich asanácia, úpravy a ich zhodnotenie.

V y k o p á v k y

15. Práce na archeologických vykopávkach sa majú prevádzať v súhlase s vedeckými normami a s "Doporučením definujúcim medzinárodné princípy, ktoré je potrebné aplikovať vo veci archeologických vykopávk", prijatým UNESCO v roku 1956. Úpravy ruín a opatrenia nutné k zachovaniu a trvalej ochrane architektonických článkov a objavených objektov majú byť zaistené. Okrem toho je potrebné využiť každú iniciatívu, ktorá by uľahčovala pochopenie objavenej pamiatky bez

skreslenia jej pravého významu. Napriek tomu musí byť a priori vylúčená akákoľvek rekonštrukčná práca, do úvahy môže prichádzať iba anastyulóza, t.j. rekonštrukcia (opätovné zostavenie) existujúcich, ale zrútených častí. Spájajúce prvky musia byť rozoznateľné a môžu predstavovať iba minimum nevyhnutné pre zabezpečenie podmienok pre zachovanie pamiatky a pre dosiahnutie súvislosti jej tvarov.

Dokumentácia a publikovanie

16. Konzervačné, reštaurátorské a práce na archeologických vykopávkach budú vždy doprevádzané vyhovením presnej dokumentácie vo forme analytických a kritických správ, ilustrovaných kresbami a fotografiami. V nich budú zachytené všetky fázy prác prieskumných, konsolidačných, rekonštrukčných a integračných a rovnako aj všetky prvky technického charakteru a tvaroslovia zistené počas priebehu prác. Táto dokumentácia bude uložená v archívoch inštitúcií a bude k dispozícii bádateľom; doporučuje sa jej publikovanie.

Prác v Komisi pre redakciu Medzinárodnej charty o zachovanie a reštaurovanie pamiatok a sídel sa zúčastnili: Pierro Gazzola (Taliansko), predseda; Raymond Lemaire (Belgicko), spravodaj; J. Bassegoda Nonell (Španielsko), Luis Benavente (Portugalsko), Djurdje Boskovič (Juhoslávia), Hiroshi Daifuku (UNESCO), P. L. De Vrieze (Holandsko), Harald Langberg (Dánsko), Mario Mateucci (Taliansko), Jean Merlet (Francúzsko), Carlos Flores Marini (Mexiko), Roberto Pane (Taliansko), Carlos Philippot (ICCROM), Victor Pimentel (Peru), Harold Plenderleith (ICCROM), Jakub Pavel (Československo), Deoclecio Reding de Campos (Vatikán), Jean Sonnier (Francúzsko), Francois Sorlin (Francúzsko), Eustathios Stikas (Grécko), Gertrud Tripp (Rakúsko), Jan Zachwatowicz (Poľsko), Mustafa S. Zbiss (Tunis).